

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

Róm. 8:31

A TISZÁNTÚLI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE

Felelős szerkesztő és kiadó:

D. Dr. RÉVÉSZ IMRE

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: DEBRECEN, KÁLVIN-TÉR 17. SZÁM. (PÜSPÖKI HIVATAL)

Megjelenik havonként kétszer, 1-én és 15-én
Előfizetési ára évi 20 forint

DÖNTÉSEK UTÁN — DÖNTÉSEK ELŐTT

Révész Imre püspök igehirdetése a debreceni Nagytemplomban 1948 június hó 27-én.

Alapigék:

Ezékiel 22: 14. „Vajjon megállhat-e szíved, avagy erősek lesznek-e kezeid azokban a napokban, mikor én számolok veled? Én, az Úr, szólottam és meg is cselekszem.”

Zsidók 11: 24—27. „Hit által tiltakozott Mózes, midőn felnövekedett, hogy Faraó leánya fiának mondják, inkább választván az Isten népével való együttnyomorgást, mint a bűnnek ideig-óráig való gyönyörűségét; Egyiptom kincseinél nagyobb gazdagságnak tartván Krisztus gyalázatát, mert a megjutalmazásra tekintett. Hit által hagyta oda Egyiptomot, nem félvén a király haragjától; mert erős szívé volt, mintha látta volna a láthatatlant.”

Zsidók 13: 8—9. „Jézus Krisztus tegnap és ma és örökké ugyanaz. Különböző és idegen tudományok által ne hagyjátok magatokat félrevezettetni; mert jó dolog, hogy kegyelemmel erősítsessék meg a szív, nem ennivalókkal, amelyeknek semmi hasznát nem veszik azok, akik azok körül járnak.”

Szeretett testvéreim!

A magyarországi református egyház legfőbb testületének, a 114 főből álló zsinatnak két héttel ezelőtt olyan nyilatkozatokért kellett a felelősséget elvállalnia s ebből következőleg egyházunk és az állam viszonyának átrendezése során olyan felelősséggel teljes aktusokra kellett elszánnia magát, amelyek egyházunk legközelebbi földi holnapja szempontjából mindenesetre döntő jelentőségűek.

De a zsinatnak ez a felelős megnyilatkozása és cselekvése a mi egyházunkban nem jelenti és nem jelentheti azt, hogy az egyház többi tagjai és gyülekezetei fel vannak mentve a felelősségben osztozás alól. Ellenkezőleg, éppen azt jelenti, hogy minden egyes valóban élő egyháztag és valóban hívő gyülekezet köteles a zsinat e döntéseit — amelyekért már föltehetőleg a létrejöttük előtt is imádságban tusakodott — most, létrejöttük után, újból buzgó imádsággal odavinni az anyaszentegyház Urának színe elé, az Ige fényében figyelmesen és engedelmesen megvizsgálni s ennek a vizsgálatnak a Szent Lélek Istentől kapott eredményéhez szabni a saját döntéseit. Mert ha most egyházunk tagjai és gyülekezetei a maguk részéről is nem vállalnak bizonyos döntéseket, akkor a zsinat legjobb szándékú döntései is gyümölcstelenekké válnak, sőt a jó céllal teljesen ellenkező eredményre vezethetnek.

A mi egyházunk, mint földi szervezet és történelmi alakulat, lehet most döntések *után* — de a mi egyházunk, mint Krisztus magyar családja, választott népének élő és vándorlásban levő része, még csak most van igazán döntések *előtt*.

1.

A megtörtént és a leendő döntésekről Isten igéje először azt a döbbenetesen szorongató figyelmeztetést adja nekünk, hogy ezeket a döntéseket tulajdonképpen nem emberi és világi tényezők kívánták és fogják kívánni tőlünk, hanem *maga az élő Isten számoltatott és még számoltat bennünket, az Ő népét és egyházát*, úgy, ahogyan előre megmondotta. Mert Isten a maga házáat épügetéskor, hanem már ezt megelőzőleg és ennek jeleként is megszámlaltja időnként az Ő házanépét, az egyházat: tanítva itéli és ítélve tanítja, hogy a világgal együtt ne kelljen azt is elkárhoztatnia.

Isten magyar reformált házanépével egy ilyen nagy előzetes megszámlaltatás ment most végbe — nagyon megalázóan, de éppen ezért nagyon üdvösségesen.

Meg kellett látnunk, hogy ebben a nagy megszámlaltatásban mennyire nem tudott megállni a szívünk és mennyire nem voltak erősek a kezeink. A szívünk meg volt hasadva, nemcsak a döntéssel együtt járt fájdalmas elhatározások miatt, hanem azért is, mert mindnyájunk lelkiismereti vívódásai közepett épp annyi emberi érvet hallottunk szólani a döntés ellen, mint amennyit a döntés mellett. A kezünk reszketett, mert úgy éreztük, hogy sok régi, megszokott, csorba és rozsdás fegyverünket hiába forgatjuk már, az Ige kétélű pallosát pedig — ezt a Krisztus népéhez egyedül méltó fegyvert — még nem bírjuk és nem tanultuk meg eléggé forgatni.

Mindez viszont azért volt, mert *nem láttuk eléggé a láthatatlant*: Isten országát, ahová egyedül tarthat az egyház útja és ahonnan jó az egyház egyetlenegy „jövendője”: Az, aki volt, van és eljövendő, a megfeszített és feltámadott Úr Jézus Krisztus. Istenünknek meg-megújuló, egyre hangosabb és egyre keményebb intelmeire nem hallgatva, egyházunk már legalább egy évszázad óta pontosan az ellenkezőjét cselekedte annak, amit az Ige szerint Mózes cselekedett: egyre jobban befészkelte magát Egyiptomba annak múltó kincseiért, a helyett, hogy idején elindult volna belőle kifelé, Krisztus gyalázatát a haragvó Faraóval szemben is vállalva — erősen és tántoríthatatlanul nézve a láthatatlanra.

Istennek igazságossága megtehetette volna, hogy engedetlenségünk büntetéséül tovább engedjen bennünket csúszni lejtős tévútunkon, egészen teljes összetörtetésünkig. De Istennek irgalmassága megállította a lejtőn. Azt nem tehattük meg — mint ahogyan a meredeken lefelé csúszásból irgalmas kézzel visszarántott ember sem teheti meg —, hogy mintegy szárnyacsapással megfordulván, egyszerre szabadon és bátran, rohamlép-

tekkel induljunk neki a meredek, de helyes útnak, föl-felé. De azt megtehettük, hogy bűnbánó és örvendező engedelmisséggel elvállaljuk a meredek, de életmentő utat, s felnézve a magasságba és hátat fordítva a mélységnek, elkezdjük a nehéz, keserves, gyakorlatlan hegymászást — annak boldog és hálás tudatában, hogy van Kalauzunk, aki nemcsak vezet, hanem meg is tart, ha visszazuhanni készülnénk.

Ne tépjük magunkat és ne vádoljuk egymást azzal, hogy most ebben a döntésben egyházunk nem úgy viselkedett, ahogyan az Ige szerint Mózes viselkedett Egyiptom kincseivel szemben is, a Fáraó haragjával szemben is. Lássuk be töredelmesen, hogy a saját bűnei, mindnyájunk bűnei miatt nem viselkedhetett most így. De könyörögjünk és szánjuk el magunkat élő, szent és Istennek kedves áldozatul, hogy *ezután* majd úgy viselkedhessék, ha Istennek tetszik elhozni annak idejét.

2.

Ámde ehhez — hogy a *jövőben* legyen egyházunknak mózesi erős szive s a láthatatlanba vetett látomása — Isten igéje szerint megelőző döntések sorozata lesz szükséges.

Döntenie kell egyházunk minden egyes tagjának arra nézve, kész-e és hajlandó-e szívének és életének egyedüli erősségét a Kegyelemben keresni és megtalálni. Az Ige áldott kiméletlenséggel mondja meg, hogy az olyan egyház, amelynek tagjai nem mindenestől fogva hit által, ingyen kegyelemből élő emberek, állandóan két hazug és hamis „létalap” között válogat: *vagy abból akar megélni, hogy eszik, vagy abból, hogy nem eszik* — azaz: vagy világi, anyagi létforrások után kutatgat, vagy egy hamis aszkétizmus rajongásával fűtözik. Jó dolog — az eredeti szerint szép, dicső dolog — az egyháza nézve épügy, mint minden egyes tagjára nézve csak egy van: a merő Kegyelem s az abban naponként megújuló és megerősödő szív és élet.

Döntenie kell továbbá egyházunkban minden egyes családnak a felől, hiszi-e csakugyan és minden következményével el is vállalja-e azt, hogy *Jézus Krisztus tegnap és ma és örökké ugyanaz*. Ez a döntés ugyanis annak elismerését jelenti, hogy a nemzedékek minden változásában, a nevelés és a művelődés világi rendjének minden átalakulásában is változatlan a mi Urunk igénye a jövő nemzedékre csak úgy, mint a tegnapi és a maira. Egyházunk hazudott volna, hogyha csupa

ujjongással fogadta volna a magyar köznevelés rendjében most bekövetkezett óriási változást; de egyházunk vétkeznék akkor is, hogyha ebből a változásból a saját anyai siralmi közepett nem hallaná ki Urának szavát: „Te magyar református egyház és család, tudd meg, hogy én, amikor az iskolát el engedtem tőled venni, a gyermekeid lelkét továbbra is nálad hagytam és reád bízam; most nemcsak megszűnni engedtem régi alkalmakat és lehetőségeket, hanem megnyitottam újakat is gyermekeidnek hozzám vezetésére, és most még erősebben meg foglak ezért számoltatni, mint eddig bármikor, mert én holnap is és örökké ugyanaz leszek, aki tegnap és ma, és a mult romjaival nem lehet takarózni előttem, amikor a jövődért szólítalak felelősségre!”

Végül: a magyar református egyének, családnak, egyháznak naponként kell döntenie a sokféle és idegen tudományok között, amelyeknek félrevezető hatása naponként megkísérti és meg fogja kísérteni. Döntenie kell a felől, lehetségesnek tartja-e Isten országát a földön — Isten nélkül? Vagy lehetségesnek tartja-e Isten országát — földi helytartóval? Döntenie kell a felől, mi az egyház: az-é, aminek az Ige tanítja, Isten Fiának az egész emberi nemzetségből kiválasztott gyülekezete, amely az igaz hit egységében, az Ige és a Szent Lélek megtartó oltalma alatt él — vagy pedig az-é az egyház, aminek az emberi hagyomány vagy a szubjektív érzésvilág elképzeli: lelki ereklyetartó vagy túlvilági élvezet előlegező remetebárály? De döntenie kell a magyar református egyének, családnak, egyháznak a felől is, mi az állam, a nemzet, a nép: vajjon áll-e óreájuk is Istennek tíz parancsolata, a Krisztus keresztjének világosságában — vagy pedig van joguk a tíz parancsolattól függetlenül állítani fel törvénytáblákat s nem a keresztre, hanem másra mutatni rá: „*In hoc signo vinces*”? *

Atyámfiai, ami döntés most végbement a magyarországi református egyházban: az még csak papiros. Hüssal és vérrel, étellel és hatalommal csak ezután döntéseink fogják ezt a papirost megtölthetni: azok tehetik majd Isten előtt kedvessé s emberek előtt is megpróbálttá és hitelessé. Készüljünk fel a holnap döntéseire ma, és ne engedjük, hogy akár könnyes emlékek, akár színes remények megzavarják Isten igéjéből kapott tisztát látásunkat. Ne a láthatókra nézzünk mátol fogva, hanem a láthatatlanokra, mert a láthatók ideigvalók, a láthatatlanok pedig örökkévalók. Ámen.

IRODALOM

Emlékiüzet. A Lános-templom használatbavétele alkalmával tartott istentiszteleten és díszpresbiteri gyűlésen elmondott imák és beszédek. Szatmárnémeti, 1947. 30 lap.

1944 szeptemberében a szatmári Lános-templomot bombatalálat érte. A templomból nem maradt meg egyéb, csak falai, tornya és berendezésének romrésze. Helyreállítására állami segítséget, vagy külföldi támogatást hiába is vártak volna. De ezt nem is várták és nem is kérték, hanem a gyülekezet, a környék és még Erdély reformátussága is megmozdult: adomány, munka és imádság meghatóan szép eredménnyel végződtek. 1947 november 16-án, háromévi és kéthónapi „nélkülözés után” újra használatba vette a gyülekezet

régi templomát meghatóan szép keretek között. E használatbavétel alkalmával elhangzott imákat, beszédeket, amelyek nagyon sok kortörténeti adatot tartalmaznak, adta ki a gyülekezet e kis füzet alakjában, „*hogy legyen emlék a mai időkből és buzdítsa ez a jövő nemzedéket is arra, hogy atyáinak az örökségét még áldozatok árán is megtartsa*”.

A füzet tartalmazza Batta László vallásnár, h. lelkész imádságát, amellyel búcsúzott a gyülekezet a fiúgimnázium tornateremtől, ahol három évig tartatott az istentisztelet, Sárközi Lajos lelképásztor imádságát, Boros Jenő lelképásztor igehirdetését Aggeus 2:9 alapján és záró imádságát, Sallak János szatmári főgondnok beszámolóját a templomrenoválásról, Kondor Gedeon szatmárnémeti főgondnok üdvözlő beszédét és a díszpresbiteri ülés jegyzőköny-

vét. A könyvhöz előszót Boros Jenő lelképásztor írt.

„...amint a háború kábulatából felocsúdtunk, hozzálattunk mi is a munkához és a romokat eltakarítva, újraépítettük ezt a templomot olyan időben és olyan körülmények között, amikor a pusztaság lét fenntartása is óriási gondot jelentett mindnyájunk számára, amikor minden fillérnek a magunktól való elvonása igazán áldozat számba ment.”

Mindnyájunk számára öröm, de egyúttal buzdítás is ez a füzet arra, hogy mit lehet és mit kell tennünk saját erőnkben — Isten segédelmével — a külső és a belső újjáépítés terén. Sz. G.

Kylälä Kilpi — Csepreghi Béla: A keskeny út vándora. Képpen és szövegben. — Evangélikus evangélicáció, 1947. 32 lap.

A keresztyén ember életútja és a keskeny úton való járás mindig nehéz kérdés. Bunyan János Zarándok útjában írta ezt le, amit most egészen más formában, de hozzá hasonlóan találunk itt: Andrásnak, egy fiatal embernek elindulását, küzdelmeit, társai között végzett munkáját és megérkezését írja le és rajzolja le szemantikusan ez a füzet. Maga e képes ábrázolás ugyan eleinte feltűnő és szokatlan, a mondanivaló egyszerűsége, egészen mély biblikussága és keresztyén hívő tapasztalaton alapuló volta, mindenütt a kijelentéshez való szoros alkalmazkodása azonban egészen kiváló, lekötő és missziói munkában és a nép között való terjesztésre kiválóan alkalmas. Sz. G.

Wilhelm Niesel: Der Weg der Bekennden Kirche. (Oekumenikus kiadvány, Gotthelf, Zürich, 1947. 48 old.) — A szerző rövidségében is alapos, hű és radikális teológiai felfogásra alapozott áttekintést ad a német hitvalló egyháznak (Bekennde Kirche) a hitlerizmus ítéletes korszakában folyó életéről. Annyira zsúfolt az előadása, hogy lehetetlen tartalmi kivonatot adni belőle: inkább vázlatosan próbáljuk követni egyes fejezeteit. Az I. fejezetben arról szól, hogyan jött létre a Barth körül csoportosuló, a mult átkos terheitől megszabadult újreformatori irányzat mellett a teremtésbeli rendek (különösen a népiség és a népi állam) teológiájára alapozott, tehát eleitől kezdve a hitleri tan alapgondolataival kacérokodó s a rendszer szemében egyedül konstruktív „hitmozgalom”: az ú. n. német keresztyénség (Deutsches Christentum). A kulisszák mögött a nácizmus húzódik meg: a német keresztyének a rendszer totális igényének képviselőiben, ennek erőszakjától támogatva, formaszzerű egyházi választások útján, terrorral, hamarosan kezdik kezükbe ragadni az egyházi vezetést. Azok viszont, akik egy tapodtat sem akarnak eltávolodni az evangélium talajáról, a hitvalló egyház különféle szerveiben tömörülnek. A II. fejezet a hitvalló egyház első erélyes lépéseiről és küzdelmeiről szól. A német keresztyénségen kívül álló egyházi vezetőket igyekeznek lehetetlenné tenni, erre következnek a hitvallók ú. n. „szabad zsinatai”: a barmeni első hitvalló zsinat tiltakozik a „Führerprinzip” veszedelmes maszlagja ellen, s egyedüli vezérének az Úr Jézus Krisztust vallja. Ezt követi a délnémet egyházak bekebelezésének kísérlete Hitler emberei részéről, válaszára a hitvallók dahlemi zsinata. A III. fejezet kezdődik a püspököknek 1934 okt. 30-án Hitlerhez történt megidézésével, majd folytatódik az ideiglenes egyházalkotmány életbelépésé-

vel. A következők során a vezetés az óporosz hitvalló egyház kezébe kerül: ez a legerősebb egység a német „Landeskirche”-k között. Most az állam ismét támad. Cél: Staatskirche, nemzetiszocialista államegyház. — A megokolás ez az elképesztő tétel: az érzület- és cselekedetbeli igazi keresztyénség lényege szerint azonos a nemzetiszocializmussal. A módszer pedig ez: „nem akarunk beavatkozni az egyház ügyeibe, de nem nézheti az állam, hogy egyházi csoportok viszályai zavarják az alattvalók békéjét”. Ha az egyház elégtelen e feladatra: az államnak kell rendet teremtenie. A hitvalló egyház legnagyobb tragédiája pedig nem az, hogy a Gestapo zaklatásai folytán egyre inkább illegálisba kényszerül, hanem az, hogy az állami „divide et impera”-nak sikerül éket verni az eddigi egységbe. (Augsburg, Oeynhauseni zsinatai.) Mégis megalakul az új ideiglenes egyházi vezetőség (VKL, Vorläufige Kirchenleitung), s munkába is kezd. (IV. fejezet.) Az állam újra támad, nyíltan hátat fordít az egyháznak. Himmler megkezdi a teológiai felosztását, s különféle ürüggekkel a lelkészek bebörtönzését. Az óporosz hitvalló egyház lelkészeitől Hitlerre tett hűségesküt követelnek, a VKL kénytelen tiltakozni az esküvel való ilyen visszaélés ellen, az óporosz egyház lippstadti zsinata ellenállásra szólítja a gyülekezeteket. Az V. fejezet a harc utolsó fázisát ismerteti. A VKL-t Hitler szétszórta, amikor pedig a berlini egyházi napon állásfoglalás történik az egyháznak a háborús veszély közepette elfoglalandó álláspontjáról (bűnbánat, aktív védelem az üldözötteknek: nemárjárnak, zsidóknak), az állam leplezetlenül mutatja meg antikrisztusi ábrázatát: a keresztyénség a multé, a Führer követése az egyetlen igazi istentisztelet, a Kijelentés idejét multa, a német néphez Hitler egyszerű egységén (einzigartige Persönlichkeit) szólt az Isten, a végső jelszó ismét: „Los von Christ!” Az óporosz egyház egymást követő zsinataiban tiltakozik a hitlerizmus háborús gáztettei ellen, a még szabadon levő lelkészeket az állam katonai szolgálatra hívja be, vagy polgári segédszolgálatosokként dolgoztatja fegyencekkel együtt. De 1943-ban már az is megtörténik, hogy egy lelkész egyik kemény szószéki nyilatkozata ellenére is büntetlen marad: a bombák zaja már túlharsogja a náci erőszak tombolását. Így köszönt be a nagy örület vége: Frankfurt és Treysa az új kor első állomásai. A német egyház előtt ott áll a nagy feladat: megőrizni és tovább építeni az Egyház Urának a borzalmak közepette adott nagy ajándékát, a hitvalló egyház lelki egységét. V. Sz.

Felvételi hirdetmény

A debreceni református Kollégium internátusai az 1948—49. évben mintegy 130 egyetemi hallgató, 50 tanítóképzős és 250 gimnáziumi, ill. általános iskolai tanuló részére adnak szállást és ellátást.

Az egyetemi internátusban az internátusi díj félévre van megállapítva, mégpedig az I. díjfokozatban 25, a II. díjfokozatban 50, a III. díjfokozatban 75, a IV. díjfokozatban 100 Ft. Ezért a tagok lakást, fűtést és világítást kapnak tanulmányi idejük alatt. Ezenkívül minden tag egyszersmindenkorra fizet 10 Ft felvételi díjat, amelyet ajánlatos a kérvény beadásakor a kollégiumi pénztár címére befizetni (legegyszerűbben a 11,322. sz. csekkszámára, amelynek tulajdonosa a debreceni református Kollégium). A felvételért folyamodni kell aug. 15-ig a Kollégium Igazgatóságához benyújtott kérvénnyel, amelyhez újonnan folyamodóknak csatolni kell: a) születési anyakönyvi kivonatot, b) teljes képet nyújtó vagyoni bizonyítványt a szülők vagyoni helyzetéről, c) szülői nyilatkozatot a díjak pontos befizetésére, d) iskolai tanulmányukat igazoló hiteles bizonyítványt, e) orvosi bizonyítványt. A régi tagok csak legutolsó félévük tanulmányi eredményét és vagyoni állapotukat igazolják, csatolva a szülői nyilatkozatot. A tagok ágyneműt és matracot kapnak, minden egyéb ágyneműt a tagok hoznak, *ágyterítőt is.*

A középiskolai internátusokba folyamodni az illető tagozat (gimnázium, tanítóképző, általános iskola) igazgatóságához kell 1948 július 20-ig. Fizetendő díj: az I. díjfokban évi 50, II. díjfokban évi 100, III. díjfokban évi 150, IV. díjfokban évi 200 Ft. Ezenkívül minden tag egyszersmindenkorra fizet 10 Ft felvételi díjat, amelyet a fentemlített módon küld be a Kollégium pénztárába. A tagok szalmazsákot hozzanak magukkal, amelyet itt tömnek meg. Minden más ágyneműt is a tagok hoznak, *ágyterítőt is.*

A tápintézet minden bentlakos internátusi tagra kötelező, az egyetemi hallgatókra is. Díja egyetemi hallgatóknál az I. félévben legalább 3, a második félévben legalább 4 hónapon át, a középiskolásoknál évi 9 hónapon át fizetendő az igénybevételre tekintet nélkül. A tápintézet díj havonta az I. díjfokban 80, a II. díjfokban 110, a III. díjfokban 140, és a IV. díjfokban 170 Ft készpénz és 6 (hat) kg kenyérliszt, 4 (négy) kg nullásliszt, 10 tojás természetben. Akik lisztet mint ellátatlanok nem tudnak beszolgáltatni, azok a kenyérliszt helyett kenyérgyertyát kötelesek beadni és havi 5 Ft-ot fizetni. A többi természetbeli reájuk is kötelező. Amennyiben az őszi szupplikálásból az ifjúság segélyezésére megfelelő összeg áll majd rendelkezésre, az itt feltüntetett díjából a rászoruiás és az előmenetel szerint még további engedményt kapnak a szegény diákok.

Tápintézeti felvételért nem kell külön folyamodni, minthogy az internátusi felvétel erre is vonatkozik.

Olyan hallgató, aki az elmúlt tanévről hátralékban van, nem vehető fel a következő évre. A Kollégium fenntartja magának a jogot, hogy az áralakulás mértékéhez képest az itt feltüntetett díjakat leszállítsa, vagy szükség esetén felemelje.

A tanév kezdetéről a Debreceni Protestáns Lap aug. 15-i számában fogjuk értesíteni a tanulóifjúságot. A lap megtekinthető a lelkészi hivatalokban.

